

ἄν, φησί, κατηγοροῖτο | συνωνύμως ἢ πρώτη οὐσία, ἥτις οὐδὲ κατηγορεῖται. f. 91
 ὅλως διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὑφ' ἑαυτὴν οὐ κατηγορηθήσεται; Ἄλλὰ κατηγο-
 ροῦνται αἶ τε δεύτεραι οὐσίαι, ἥγουν τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη, καὶ αἶ δια-
 φοραὶ ὡσαύτως, τὰ μὲν εἶδη κατὰ τῶν ἀτόμων μόνον, τὰ δὲ γένη κατὰ
 εἰδῶν καὶ ἀτόμων, καὶ αἶ διαφοραὶ ὡσαύτως τοῖς γένεσι κατὰ τε εἰδῶν 5
 καὶ ἀτόμων. Ἐκβάλλων τοίνυν τὴν πρώτην οὐσίαν ἀπὸ ταύτης τῆς ἰδιό-
 τητος, δείκνυσιν αὐτὴν ἐπὶ τε τῶν δευτέρων οὐσιῶν καὶ τῶν διαφορῶν,
 λέγων οὕτως ὅτι: αἶ δεύτεραι οὐσίαι καὶ αἶ διαφοραὶ οὐ μόνον κατηγο-
 ροῦνται τῶν πρώτων οὐσιῶν, ἀλλὰ καὶ κατηγοροῦνται κατὰ τε τὸ ὄνομα
 καὶ τὸν λόγον. Καὶ πρώτον φανεροῖ τοῦτο ἐπὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν, 10
 λέγων ὅτι: αἶ πρώται οὐσίαι ἐπιδέχονται καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν λόγον τῶν
 γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν, ἅμα συναποδείκνυς καὶ ὅτι τὸ εἶδος ἐπιδέχεται
 τὸν λόγον τοῦ γένους ἐξ ἐκείνου τοῦ κανόνος τοῦ λέγοντος ὅτι ὅσα κατὰ
 τοῦ κατηγορουμένου λέγονται, τσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθή-
 σονται. Εἶτα φανεροῖ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν διαφορῶν, λέγων ὅτι: τὰ εἶδη 15
 καὶ ἄτομα ἐπιδέχονται τὸν λόγον τῶν διαφορῶν, τὸ δὲ κατὰ τὸ ὄνομα
 καὶ τὸν λόγον κατηγορεῖσθαι τοῦτό ἐστι τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι.
 Τότε συμπεραίνει ὅτι πάντα ἄρα τὰ ἀπὸ τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν διαφορῶν
 συνωνύμως λέγονται. Καὶ ἡ πλοκὴ τοῦ λόγου ἐστὶ τοιαύτη. Αἶ δεύτεραι
 οὐσίαι μόναι ἄνευ τῆς πρώτης καὶ αἶ διαφοραὶ κατηγοροῦνται κατὰ τὸ 20
 ὄνομα καὶ τὸν λόγον· τὰ δὲ οὕτω κατηγορούμενα συνωνύμως κατηγο-
 ροῦνται· ἄρα, καὶ τὸ συμπέρασμα. Ἡ μείζων λαμβάνεται ἀπὸ τοῦ ὀρισμοῦ
 τῶν συνωνύμων. Τὴν ἐλάττω δείκνυσι διχῶς· πρῶτον, ὅσον κατὰ τὸ
 μόναι ἄνευ τῆς πρώτης· φησί γὰρ ὅτι: αἶ πρώται οὐδὲ κατηγοροῦνται
 ὅλως· δεύτερον, ὅσον κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς προτάσεως· δείκνυσι γὰρ 25
 ὅτι καὶ αἶ δεύτεραι οὐσίαι καὶ αἶ διαφοραὶ κατὰ τὸν λόγον κατηγοροῦνται,
 ἐν τῷ· „Καὶ τὸν λόγον ἐπιδέχονται.“

Πᾶσα δὲ οὐσία.

Νῦν τίθησι τρίτην ἰδιότητα, τὸ τόδε τι σημαίνειν, καὶ αὕτη ἡ ἰδιότης
 ἀρμόττει | τῇ οὐσίᾳ εἰδικῶς θεωρουμένη ὅσον κατὰ τὴν ἀλήθειαν· ἀρμόττει: f. 91 v
 γὰρ μόνῃ τῇ πρώτῃ οὐσίᾳ. Δοκεῖ δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ οὐσίᾳ ἀρμόττειν, εἶ
 καὶ μὴ ἀρμόττει κατὰ ἀλήθειαν. Καὶ δεῖ εἰδέναι, ὅτι περὶ τοῦτο τὸ μέρος
 χρῆται τῇ πρώτῃ οὐσίᾳ ὡς ὀνόματι· καὶ οὐχ ὡς πράγματι, ὥσπερ ὅτε
 ἔλεγεν· „Οὐσία ἐστὶν ἡ κυριώτατά τε,“ καὶ τὰ ἐξῆς· διὰ τοῦτο
 γὰρ καὶ φησὶν ὅτι πᾶσα οὐσία δοκεῖ τόδε τι σημαίνειν· τῶν γὰρ ὀνο- 35
 μάτων ἐστὶ τὸ σημαίνειν. Φησὶ τοίνυν, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν πρώτων οὐσιῶν
 αὕτη ἡ ἰδιότης ἐστὶν ἀναμφίβολος, καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐστὶ τοιαύτη. Πᾶσα

10 et 21 καὶ κατὰ τὸν λόγον B 29 τὸ δέ τι codd.

οὐσία ἢ σημαίνουσα ἄτομον καὶ ἐν ἀριθμῷ ἀναμφιβόλως καὶ κατὰ ἀληθ-
 θειαν σημαίνει τόδε τι ἦγουν πρᾶγμα ὑφ' ἑστῶς καὶ διακεκριμένον. Πᾶσα
 δὲ πρώτη οὐσία σημαίνει ἄτομον καὶ ἐν ἀριθμῷ. Πᾶσα ἄρα πρώτη οὐσία
 σημαίνει ἀναμφισβητήτως τόδε τι. Ἐπὶ δὲ τῶν δευτέρων οὐσιῶν, φησί,
 φαίνεται μὲν ὁμοίως σημαίνειν τόδε τι ἔσον κατὰ τὸ σχῆμα τῆς προση-
 γορίας ἦγουν κατὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ σημαντικοῦ τρόπου, οἷον ὅταν
 τις εἴπῃ ἄνθρωπον ἢ ζῶον, δοκεῖ σημαίνειν τόδε τι καὶ ἐν ἀριθμῷ,
 ὡσπερ ἐάν εἴπῃ ἄνθρωπον τινά, ἢ ζῶόν τι· οὐ μέντοι σημαίνει ἀληθῶς
 τόδε τι καὶ ἐν ἀριθμῷ καὶ διωρισμένην τινὰ φύσιν, ἀλλὰ μᾶλλον σημαίνει
 ποιόν τι, ἦγουν κοινόν τι σημαίνει γάρ τινά ὁμοιότητα ἢ ποιότητα,
 καθ' ἣν αἱ πρώται οὐσίαι ἀλλήλαις ἐοίκασιν ἢ ζῶα, ἢ ἄνθρωποι. Εἰ γοῦν
 καὶ ἐν ἐστὶ τὸ σημαίνόμενον ἐν τῷ λέγειν ἄνθρωπον ἢ ζῶον, ἀλλ' οὐκ
 ἔστιν ἐν ὡσπερ τὸ σημαίνόμενον ἐν τῷ λέγειν τινά ἄνθρωπον, ἢ τινά
 ἵππον· τὸ γὰρ ἐν τὸ σημαίνόμενον διὰ τῆς πρώτης οὐσίας οὐ λέγεται
 κατὰ πλείονων, ἀλλὰ τὸ διὰ τῆς δευτέρας οὐσίας δηλούμενον ἐν κατὰ
 πολλῶν λέγεται. Ἐπεὶ δὲ εἶπεν, ὅτι ἡ δευτέρα σημαίνει ποιόν τι μᾶλλον
 ἢ τόδε τι, ἵνα μηδεὶς ὑποπτεύσῃ, ὅτι τοῦτο τὸ ποιόν ἐστὶ ποιόν ποιό-
 τητι ἀπλῶς, τουτέστιν ὑπάρχει ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῆς ποιότητος, φησὶν
 ὅτι ἡ δευτέρα οὐσία οὐκ ἀπλῶς ποιόν τι σημαίνει, ὡσπερ τὸ λευκόν·
 λέγω δέ, ἀπλῶς, διότι τὸ λευκόν οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ποιόν. Ἄλλ' ἢ
 f. 92 δευτέρα οὐσία σημαίνει | οὐσίαν ποιάν, ἢ ποιότητα περὶ τὴν οὐσίαν,
 ταύτην δὲ εἶπεν ποιότητα ἀφορίζουσαν τὴν οὐσίαν καὶ δηλοῦσαν τὴν
 αὐτῆς ὑπαρξιν.

Εἶτα τίθησι διαφορὰν μεταξὺ τῆς ποιότητος, ἣτις ἐστὶ τὸ γένος, καὶ
 τῆς ποιότητος, ἣτις ἐστὶ τὸ εἶδος, λέγων ὅτι, εἰ καὶ ποιότης ἢ εἰδική,
 ὡσπερ ἡ ποιότης ἢ γενική, διορισμός τις ἐστὶ τῆς οὐσίας, ὅμως πλείους
 οὐσίας ἀφορίζεται ἢ ποιότης τοῦ γένους ἢ ἢ ποιότης τοῦ εἶδους. Καὶ
 ὅτι τοῦτ' ἐστὶν ἀληθές, δείκνυσιν ἐκ παραδείγματος· ὁ γὰρ ζῶον εἰπών,
 φησὶν, πλείω περιλαμβάνει ἢ ὁ εἰπών ἄνθρωπον, ὥστε τὸ γένος πλείω
 περιλαμβάνει· οὐκοῦν καὶ πλείω ἀφορίζεται. Τὸ γὰρ πλείω περιλαμβάνον
 καὶ πλείω ἀφορίζεται, τουτέστι διαστέλλει καὶ διακρίνει καὶ οἷον εἶπεν
 ἀποτέμνει τῶν ἄλλων ὄντων ἢ φύσεων.

Ζητήματα.

Περὶ τοῦτο τὸ μέρος πολλὰ μὲν δύνανται ζητεῖσθαι· ἀρκέσει δὲ ἐν
 τῷ παρόντι καὶ ὀλίγα ζητῆσαι, καὶ πρῶτον περὶ τῆς πρώτης ιδιότητος,
 ὅτι δοκεῖ κακῶς θεῖναι ταύτην τὴν ιδιότητα ὁ Φιλόσοφος· τὰ γὰρ ἴδια
 καὶ οἱ ὀρισμοὶ αἰτίαι εἰσὶ τῆς τοῦ πράγματος φανερώσεως· ἢ δὲ ἀπό-

φασίς οὐ ποιεῖ γνῶριμον τὸ πρᾶγμα. Δοκεῖ τοίνυν ταύτην τὴν ιδιότητα μὴ καλῶς σημαίνεσθαι διὰ τῆς ἀποφάσεως ἐν τῷ λέγεσθαι μὴ εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ. Ἔτι, διατί μᾶλλον τοῦτο δεῖκνύει περὶ τῶν πρώτων οὐσιῶν ἢ τῶν δευτέρων;

Πρὸς ταῦτα τοίνυν δεῖ λέγειν οὕτως· πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ἢ ιδιότης ἐκείνη δίδοται καταφατικῶς, ἂν οὕτω νοηταί· ιδιότης ἐστὶ πάσης οὐσίας τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, ἀλλὰ καθ' αὐτὴν ὑφ' ἑαυτὴν· πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ὅτι ἢ μὲν πρώτη οὐσία οὐδὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῇ καὶ ὑφ' ἑαυτὴν ὄν, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται ἐναργῶς, ὅτι αὕτη οὐκ ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ· ἢ δὲ δευτέρα οὐσία ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐδείχθη ἀποδείξεως, ἵνα δείχθῃ μὴ οὐσα ἐν ἐκείνῳ τῷ ὑποκειμένῳ ὡς ἐν τῷ ἐνεργείᾳ ὄντι, ἀλλ' ὡς τὸ καθόλου ἐν τῷ μερικῷ.

Δεύτερον, ἔγχεῖται περὶ τῆς δευτέρας ιδιότητος, καὶ δοκεῖ μὴ καλῶς εἶθεσθαι αὕτη. Ὡς περ γὰρ ἢ δευτέρα οὐσία πέφυκε κατηγορεῖσθαι, οὕτω καὶ ἢ πρώτη οὐσία πέφυκεν ὑποκεῖσθαι. Εἰ τοίνυν ἀπέδωκε ἢ μίαν ιδιότητα τῶν δευτέρων οὐσιῶν τὸ κατηγορεῖσθαι, ἔδει καὶ τῆς πρώτης δοῦναι ιδιότητα τὸ ὑποκεῖσθαι.

Ἔτι, διατί μᾶλλον εἶπεν ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης οὐσίας οὐδεμία ἐστὶ κατηγορία, καὶ οὐκ εἶπεν ὅτι ἢ πρώτη οὐσία οὐ κατηγορεῖται;

Ἔτι, πῶς εἶπεν ὅτι ἢ πρώτη οὐσία ἐπιδέχεται τὸν λόγον τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους; Εἰ γὰρ λόγος τοῦ γένους, τὸ κατὰ πλειόνων διαφερόντων εἶδει κατηγορεῖσθαι, καὶ τοῦ εἶδους, τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων ἀριθμῷ, καὶ ἢ οὐσία κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων εἶδει καὶ ἀριθμῷ κατηγορηθήσεται, εἴπερ ἔχει τὸν λόγον τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους. Ταῦτα δὲ ἐστὶν ἄτοπα.

Ἀλλὰ δεῖ λέγειν πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι τὸ κατηγορούμενον καὶ τὸ ὑποκείμενον ὑπὸ τῆς τοιαύτης ἐννοίας εἰσὶ πρὸς τι, καὶ θάτερον λέγεται πρὸς τὸ λοιπόν· ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον οὐ λέγεται πρὸς τὸ κατηγορούμενον, ἔστιν ἢ καθ' αὐτὸ ὑφ' ἑαυτῶς· τὸ μόνον κατηγορούμενον λέγεται πρὸς τὸ ὑποκείμενον. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἢ δευτέρα οὐσία λέγεται πρὸς τὴν πρώτην, κατηγορεῖται· δὲ πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ἢ πρώτη οὐσία οὐ παραβληθήσεται οὐσιωδῶς πρὸς τὸ ὑποκεῖσθαι κατὰ τὴν ἑαυτῆς ἐνέργειαν, ὡς περ ἢ δευτέρα πρὸς τὸ κατηγορεῖσθαι διὰ τῆς ἰδίας ἐνεργείας.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον· ἢ πρώτη οὐσία, ἐξηλωμένως λαμβανομένου τοῦ κατηγορεῖσθαι, κατηγορεῖται, ὡς καὶ Πορφύριω δοκεῖ λέγοντι· τῶν κατηγορουμένων τὰ μὲν καθ' ἑνὸς μόνον κατηγοροῦνται, ἦγουν τὰ ἄτομα· οὐδεμία γὰρ ἀληθεστέρα κατηγορία ταύτης ἐστίν, ὅποταν λέγω· ὁ Σωκράτης ἐστὶ Σωκράτης. Ἀλλὰ συνεσταλμένως λαμβανομένου τοῦ κατηγορεῖσθαι, ἢ πρώτη οὐσία οὐ κατηγορεῖται· κυρίως γὰρ κατηγορεῖσθαι ἐστὶν δταν ὁ νοῦς, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου, κατὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον,

ἐφαρμόζων τὴν ἐπίνοιαν τοῦ κατηγορουμένου τῇ ἐπινοίᾳ τοῦ ὑποκειμένου. Τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης οὐσίας ἀδύνατον γενέσθαι· ἢ γὰρ πρώτη οὐσία οὐδὲν ὑποκείμενον ἔχει ὑφ' ἑαυτὴν, καὶ ὅταν κατηγορηται καθ' ἑαυτῆς, ἢ αὐτὴ ἐστὶν ἐπίνοια τοῦ τε κατηγορουμένου καὶ τοῦ ὑποκειμένου. Καὶ f. 93 πρὸς τὸ τοῦτο δηλώσαι, καλῶς | εἶπεν ὁ Φιλόσοφος, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης οὐσίας οὐδεμία κατηγορία γίνεται, ὡσαυτεὶ λέγων, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπόδοσις ταύτης πρὸς τι ἕτερον περιεχόμενον ὑπ' αὐτῆ.

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον λέγω, ὅτι ὅ φησιν ὁ Ἀριστοτέλης ἐνὶ μὲν τρόπῳ ἐστὶν ἀληθές, ἐτέρῳ δὲ ψευδός. Ἄν μὲν γὰρ νοηται ὁ λόγος τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους καθὼ γένους καὶ εἴδους, ψευδός ἐστὶν, καὶ τότε ἔπεται ἐκεῖνο τὸ ἄτοπον. Ἄν δὲ νοηται ὁ λόγος τοῦ πράγματος, ὃ ἐφαρμόζεται ἢ ἐπίνοια τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους, ἦγουν ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ζῴου, τοῦτο ἀληθές ἐστὶν, καὶ τότε οὐχ ἔπεται ἐκεῖνο τὸ ἄτοπον. Δεῖ τοίνυν νοεῖσθαι τοῦτο κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον.

15 Τρίτον, ζητεῖται περὶ τῆς τρίτης ιδιότητος. Δόξειεν ἂν οὐ καλῶς λέγεσθαι, ὅτι τὸ λευκὸν μόνην ποιότητα σημαίνει· λευκὸν γὰρ λέγεται τὸ λευκότερα ἔχον. Ἀλλὰ δεῖ λέγειν πρὸς τοῦτο, ὅτι τὸ λευκὸν ἀληθῶς ποιότητα μόνην σημαίνει· δύναται μέντοι ὑποτιθέναί καὶ οὐσίαν. Ἀλλὰ ἄλλο ἐστὶ τὸ σημαίνειν, καὶ ἄλλο τὸ ὑποτιθέναί· καὶ τοῦτό ἐστὶ ταῦτόν 20 τῷ λέγειν, ὅτι τὸ λευκὸν σημαίνει μόνην ποιότητα ἐκ τῆς ἰδίας σημασίας· εἰδῶσι δὲ νοεῖν οὐσίαν οὐκ ἐκ τῆς ἰδίας σημασίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ σημαίνειν, διότι σημαίνει συγκεκριμένως. Ὅθεν τὸ λευκὸν σημαίνει λευκότητα ἐν οὐσίᾳ, καὶ οὐ λευκότητα καὶ οὐσίαν. Ἀλλὰ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος σημαίνει οὐσίαν καὶ ποιότητα, ἥτις ἐστὶν αὐτὴ ἢ ὑπαρξίς τῆς 25 οὐσίας, οἷον ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον· σημαίνει γὰρ ἑκάτερον τούτων οὐσίαν, ἦγουν πράγμα τι ἐν ἑαυτῷ ὑφ' ἑαυτῷ, καὶ ποιότητά τινα περὶ ταυτὴν τὴν οὐσίαν δι' ἧς χωρίζεται αὕτη ἢ οὐσία τῶν ἄλλων οὐσιῶν· καὶ αὕτη ἢ ποιότης ἐστὶν ἢ ἰδία ὑπαρξίς τῆς οὐσίας καὶ ὁ λόγος τοῦ νοεῖν ταύτην τὴν οὐσίαν, ὡς πολλάκις εἴρηται πρότερον.

30

Leçon VIII.

ΟΓΔΟΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

Ἐπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις.

Νῦν τίθησι τετάρτην ιδιότητα τῆς οὐσίας, ἥτις ἐστὶν ὅτι τῇ δευτέρᾳ οὐσίᾳ οὐδὲν ἐστὶν ἐναντίον· ὃ δείκνυσιν εἰδικῶς ἐπὶ τῶν πρώτων οὐσιῶν, 35 ἐν αἷς καὶ μᾶλλον εἶναι τοῦτο ἀληθές ὁσαυτεὶ τῇ γὰρ πρώτη οὐσίᾳ τί ἐστὶ ἐναντίον, ὅπου γε πάντα τὰ ἄλλα εἰσὶν ἐν αὐτῇ, ἢ κατηγοροῦνται f. 98^r κατ' αὐτῆς; Τῷ γὰρ πᾶσιν | ὑποκειμένῳ οὐδὲν ἂν εἶη ἐναντίον, ὡσπερ οὐδὲ τῷ τελείῳ ταπεινῷ εἶη ἂν τι ἐναντίον. Ἀλλ' οὐδὲ τῇ δευτέρᾳ οὐσίᾳ

ἔστι τι ἐναντίον· εἰ γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ τῷ ζῳῷ εἴη τι ἐναντίον, ἔσται καὶ τινι ζῳῷ, ἢ τινι ἀνθρώπῳ ἐναντίον, ἅπερ εἰσὶν αἱ πρῶται οὐσίαι· τοῦτο δὲ ἀπεφάνθη ἀπὸ τῶν πρώτων οὐσιῶν. Εἰτά φησιν ὅτι αὕτη ἡ ἰδιότης καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἀρμόττει, ἦγουν τῇ ποσότητι· τῷ γὰρ διπλήχει οὐδὲν ἔστιν ἐναντίον· οὐδὲ ταῖς δέκα, ὧν τὸ μὲν δίπηχύ ἐστι τοῦ συνεχοῦς ποσοῦ, τὰ δὲ δέκα τοῦ διωρισμένου· εἰ μὴ τις ἐνσταίη περὶ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ, καὶ τοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ ὀλίγου· βῆθησεται δὲ αὐτῷ, ὅτι τὸ τοιοῦτον ποσόν ἐστὶν ἀδιόριστον· ἡμῖν δὲ ὁ λόγος περὶ τοῦ διωρισμένου ποσοῦ· τῷ δὲ τοιούτῳ οὐδὲν ἔστιν ἐναντίον. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἐν ταῖς περὶ τοῦ ποσοῦ βέλτερον διορισόμεθα.

10

Δοκεῖ δὲ ἡ οὐσία.

Ἰδὼν τίθηται πέμπτην ἰδιότητα τῆς οὐσίας, ἣτις ἐστὶν ὅτι οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. Οὐ λέγω δὲ, φησὶν, ὅτι μία οὐσία οὐχ ὑφέστηκε μᾶλλον ἄλλης οὐσίας· τοῦτο γὰρ διώριστα οὕτως ἔχειν, ὅτε ἐλέγετο τὰ εἶδη μᾶλλον οὐσίας εἶναι τῶν γενῶν διὰ τὸ πλείοσιν ὑποκαίεσθαι καὶ ὑφεστάναι· ἀλλὰ φημι ὅτι ἐκάστη οὐσία κατὰ τὸ ἴδιον εἶναι οὐτ' ἐπιτείνεται οὐτ' ἀνιέται. Καὶ αὕτη ἡ ἰδιότης ἐστὶ μὲν πάση τῇ οὐσίᾳ γενικῶς θεωρουμένη καὶ καθόλου, οὐ μόντοι γε μόνη· ὑπάρχει γὰρ καὶ τῷ ποσῷ. Ὅλως γὰρ ἐν οἷς πέφυκεν εἶναι τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἐν τούτοις καὶ ἡ ἐναντίωσις. Οὐκ αἰεὶ δὲ τὰ ἐναντία δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἀλλὰ τὰ ἑμμεσα μόνον καὶ ὅσαπερ ἀλλήλοις πέφυκε μίγνυσθαι· καὶ ἡ λέξις, περιτεύουσα ἐν τῷ περὶ ταύτης τῆς ἰδιότητος λόγῳ, ὁμῶς ἐστὶ σαφειστάτη.

Μάλιστα δὲ ἴδιον τῆς.

Ἰδὼν τίθησιν ἕκτην ἰδιότητα καὶ ἐσχάτην, ἣτις ἐστὶ τὸ τὴν οὐσίαν εἶναι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀριθμῶ οὐσαν τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικὴν. Καὶ αὕτη ἡ ἰδιότης κυρίως ἐστὶν ἰδιότης τῆς οὐσίας, διότι μόνη αὐτῇ ὑπάρχει τοῦτο τὸ ἴδιωμα. Ἰπάρχει δὲ αὕτη ἡ ἰδιότης, κατὰ τινας, καὶ ταῖς δευτέραις οὐσίαις, εἰ καὶ μὴ ᾧ τρόπῳ ὑπάρχει ταῖς πρώταις· ταῖς μὲν γὰρ πρώταις καθ' αὐτὸ καὶ πρώτως· ταῖς δὲ δευτέραις κατὰ συμβεβηκὸς τε καὶ ἐπομένως, | καθόσον αἱ δευτέρα οὐσίαι αἰεὶ νοοῦνται ἐν ταῖς πρώταις. f. 94
Τινὲς δὲ φασιν, ὅτι ταῖς προτέραις οὐσίαις, καθό εἰσιν ἐπίνοιαί κοιναί, οὐδενὶ τρόπῳ ἀρμόττει αὕτη ἡ ἰδιότης οὔτε καθ' αὐτό, οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς· ἦσαν γὰρ ἂν οὕτω φθαρταί· ἀλλ' εἰ ἀρμόττει αὐταῖς τινὶ τρόπῳ, ἀρμόττει καθό εἰσι γεννηταί, δηλονότι καθό εἰσιν ἐν ταῖς πρώταις. Οὐ μὴν διὰ τοῦτο εἴργεται αὕτη ἡ ἰδιότης εἶναι ἰδίως ἰδιότης τῆς οὐσίας διὰ τὸ μὴ πάσαις ταῖς οὐσίαις ἀρμόττειν· τῷ γὰρ κυρίως ἰδίῳ οὐσιωδῶς μὲν ὑπάρχει τὸ μόνῳ ὑπάρχειν οὐ ἐστὶν ἴδιον· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ, τὸ παντί,

ἔταν ἡ τοῦτο τὸ ἴδιον καὶ κοινόν τι καὶ καθόλου· καὶ διὰ τοῦτο δύναται ἀπειναί τούτου τὸ παντὶ ὑπάρχειν, καὶ ὁμῶς εἶναι ἴδιον.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Τίθει δὲ ταύτην τὴν ιδιότητα, πρῶτον μὲν δείκνυσιν ἀρμόττειν αὐτὴν τῇ οὐσίᾳ καὶ μόνῃ· δεύτερον, τίθησιν ἐνστασιν πρὸς τοῦτο, ἐξ ἧς δοκεῖ δείκνυσθαι ὅτι οὐ μόνῃ· τρίτον, τίθησι τὴν λύσιν· τέταρτον, συμπεραίνει τὴν ιδιότητα. Φησὶ τοίνυν ὅτι μάλιστα δὲ ἴδιον τῆς οὐσίας δοκεῖ εἶναι, ἡγούον κυρίως καὶ ἀντιστρέφον ἴδιον, τὸ κατὰ τὴν ἑαυτῆς μεταβολὴν τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικὴν, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀριθμῶ οὖσαν, καὶ καλῶς λέγω μάλιστα ἴδιον, διότι οὐδενὶ ἄλλῳ ἔπεται. Καὶ δείκνυσιν πρῶτον, ὅτι οὐδενὶ ἄλλῳ ἔπεται, καὶ φανεροὶ τοῦτο ἐν δυοῖς κατηγορίαις τῇ τε ποιότητι καὶ τῷ ποιεῖν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν τῶν παρὰ τὴν οὐσίαν ἔπεσθαι λέγει· δεύτερον δὲ δείκνυσιν, ὅτι ἀρμόττει τῇ οὐσίᾳ· ἐξ ὧν ἀμφοτέρων δείκνυται ὅτι μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει ἡ ιδιότης, εἴ γε δηλονότι οὐδενὶ μὲν τῶν ἄλλων ὑπάρχει, αὐτῇ δὲ ὑπάρχει.

Εἰ μὴ τις ἄρα.

Ἔτι τίθησιν ἐνστασιν ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς δόξης. Ἐπεὶ γὰρ ἔλεγεν ὅτι οὐδενὶ τῶν ἄλλων, ἢ ἐνστασίς ἐστιν ὅτι τισὶ τῶν ἄλλων ὑπάρχει οἷον τῷ λόγῳ καὶ τῇ δόξῃ· ἐκάτερον γὰρ τούτων, ἐν καὶ ταῦτὸν ἀριθμῶ ὄν, δεκτικόν ἐστιν ἀληθείας καὶ ψεύδους· ἀλήθεια δὲ καὶ ψεῦδος ἐναντία εἰσὶν, ὥστε ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα εἰσὶ δεκτικὰ τῶν ἐναντίων, ἐν ἀριθμῶ ὄντα τούτων ἐκάτερον· καὶ εἰσὶν ἄλλα παρὰ τὴν οὐσίαν, ποσότητες δηλονότι καὶ ἐνέργειαι, ἢ ποιότητες, ἢ ὑπ' ἄλλο τι γένος ἀναφερόμενα· διαφόρως γὰρ περὶ τούτου πολλοὶ ὑπελήφασιν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄλλα τινὰ παρὰ τὴν οὐσίαν εἰσὶ δεκτικὰ τῶν ἐναντίων.

Εἰ δέ τις.

Τότε λύει τὴν ἐνστασιν διχῶς, πρῶτον μὲν διακρίνων καὶ διαστέλλων· δεύτερον, ἀναιρῶν. Πρῶτον μὲν γὰρ συγχωρεῖ, ὅτι ὁ αὐτὸς λόγος δέχεται τὰ ἐναντία τρόπῳ τινί, ἀλλ' οὐχ ὡσπερ ἡ οὐσία· ἡ μὲν γὰρ οὐσία δέχεται ταῦτα κατὰ τὴν ἑαυτῆς μεταβολήν· ἡ δὲ δόξα καὶ ὁ λόγος οὐ κατὰ τὴν ἑαυτῶν μεταβολήν, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν τοῦ πράγματος, ὥστε τῷ τρόπῳ διαφέρει. Δεύτερον δὲ ἀπλῶς ἀρνεῖται, ὅτι οὐ δύναται δέχεσθαι τὰναντία ὁ λόγος, διότι οὐκ εἰσὶν ἐν αὐτῷ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ.

Εἰ γὰρ τις εἴποι, φησὶν, ὅτι οὐ φροντίζω πότερον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ μεταβολήν, ἢ τὴν ἄλλου, ὁ λόγος ἐπιδέχεται τὰναντία, ἢ ἡ δόξα· ἔτι γὰρ κρατεῖ ἡ ἐνστασις ἡγούον ὅτι ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα ἐπιδέχοντα τὰ ἐναντία

καὶ οὐ μόνον ἢ οὐσία· λύω τοῦτο δι' ἀναιρέσεως, καὶ φημί ὅτι οὐκ ἔστιν ἀληθές, διότι, ὅποτεν λέγεται μεταβάλλειν τὸν λόγον ἐκ τοῦ ἀληθοῦς εἰς τὸ ψεῦδος, οὐ γίνεται τὸ πάθος περὶ τὸν λόγον ἢ τὴν δόξαν, ἀλλὰ περὶ τὸ πρᾶγμα· διὰ γὰρ τὸ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἢ μὴ εἶναι, ὁ λόγος ἀληθής, ἢ ψευδής· ἢ γὰρ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος εἰσὶν ἐν τῷ λόγῳ ὡς ἐν σημείῳ, οὐχ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ. Ἐν δὲ τῇ οὐσίᾳ τὰ ἐναντία εἰσὶν ὡς ἐν ὑποκειμένῳ. Τούτων γοῦν τῶν λύσεων ἡ μὲν πρώτη ἔοικεν ἀντιπαραστάσει, καὶ ἔστιν ἐν τῷ „Εἰ δὲ τις καὶ τοῦτο παραδέχοιτο“· ἢ δὲ δευτέρα, ἔοικυα ἐνστάσει, ἔστιν ἐν τῷ „Εἰ δὲ τις καὶ ταῦτα παραδέχοιτο τὴν δόξαν.“

10

Τελευταῖον, ἐν τῷ „Ὅστε ἴδιον,“ συμπεραίνει ταύτην τὴν ἰδιότητα, ὅπου τίθηται τρία τινά, ἃ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ἀρμόττει· τὸ μεταβάλλεσθαι, τὸ ἀλλοιοῦσθαι καὶ τὸ δέχεσθαι· τὰ γὰρ ἄλλα οὐ μεταβάλλουσιν εἰ μὴ κατὰ τὸ ὑποκείμενον· οὐκ ἀλλοιοῦνται, ἀλλὰ φθείρονται· οὐ δέχονται, ἀλλὰ προσλαμβάνονται. Ἔττα ἐπαναλαμβάνων δυνάμει τὰ εἰρημένα καὶ συνέχειαν προῶν πρὸς τὰ ἐπόμενα, ἐπάγει· „Περὶ μὲν οὖν οὐσίας.“

Ζητήματα.

Περὶ τοῦτο τὸ μέρος ζητεῖται πρῶτον μὲν περὶ τῆς τετάρτης ἰδιότητος, ὅτι δοκεῖ μὴ καλῶς λέγεσθαι, ὅτι οὐδὲν ἔστιν ἐναντίον τῇ οὐσίᾳ, διότι, ὡς φησιν ὁ αὐτὸς οὗτος ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικά καὶ ἐν τῇ Φυσικῇ, ἐν ἐκάστῳ γένει ἔστι μία πρώτη ἐναντιότης· καὶ ἐν τῷ τῆς οὐσίας ἄρα γένει.

f. 95

Ἔτι, ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ οὐρανοῦ δείκνυσι τὸν οὐρανὸν μὴ εἶναι φθαρτὸν διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον· τὰ δὲ ἄλλα εἰσὶ φθαρτά, σωματικὰ ὄντα διὰ τὸ ἔχειν ἐναντίον.

25

Ἔτι, φανερώς φαίνεται τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐναντιώσει τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ πῦρ.

Πρὸς δὲ τοῦτο ἴστέον, ὅτι εἴη τῇ συνθέτῳ οὐσίᾳ οὐκ ἔστιν ἐναντίον· ἦν γὰρ ἂν θάτερον τῶν ἐναντίων ὑποκείμενον τῷ λοιπῷ, ὅπερ ἔστιν ἀδύνατον. Τινὲς μέντοι εἶπον, ὅτι ἡ θερμὴ ἔστιν οὐσιώδης εἶδος τοῦ πυρός, καὶ ἡ ψυχρότης ἔστιν οὐσιώδης εἶδος τοῦ ὕδατος· τοῦτο δὲ οὐ δύναται εἶναι ἀληθές, διότι τὰ οὐσιώδη εἶδη οὐκ εἰσὶν αἰσθητὰ καθ' αὐτά· καὶ διὰ τοῦτο φανερόν ἔστιν, ὅτι ἡ θερμὴ καὶ ἡ ψυχρότης ἐν τοῖς σώμασιν ὑπερβεβηκότα εἰσὶν. Ἄλλοι εἶπον, ὅτι ἡ θερμὴ καὶ ἡ ψυχρότης οὐκ εἰσὶν οὐσιώδη εἶδη πυρός τε καὶ ὕδατος, ἀλλ' ὅμως τὰ οὐσιώδη εἶδη αὐτῶν εἰσὶν ἐναντία καὶ δέχονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, καὶ εἰσὶν ὡσανεὶ μέσα τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκότος. Ἀλλὰ τοῦτο παντάπασιν ἀλόγως λέ-

36

γεται· ἐπεὶ γὰρ τὸ φυσικὸν εἶδος ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ εἶδους, τὸ δὲ εἶδος τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος οὐκ εἰσὶν οὐσιώδη ἀληθῶς, οὐδὲ τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ εἰσὶν ἀληθῶς εἶδη ἐν τῷ γένει τῆς οὐσίας. Καὶ μὲν οὐκ ἔστι δυνατόν μεταξὺ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκότος εἶναι τι μέσον, διότι εἰσὶ
 5 διάφορα γένη, ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις οὐδὲν πίπτει μέσον· καὶ διότι οἱ ἄριστοι τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκότος ἀμέσως διαφέρουσι, τό τε εἶναι καθ' αὐτὸ καὶ τὸ μὴ εἶναι καθ' αὐτό.

Δεῖ τοίνυν λέγειν, ὅτι ἡ ἐναντιότης διχῶς λαμβάνεσθαι δύναται, ἢ κυρίως, ἢ ἐξηπλωμένως. Καὶ κυρίως μὲν ἐναντία εἰσὶν ὅσα εἰσὶν ἐν τῷ
 10 αὐτῷ γένει καὶ μάλιστα διεστήκασιν ἀλλήλων, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ δεκτικῷ ὑπάρχουσιν ἀμφοτέρω κατὰ διαδοχὴν, εἰ μὴ τὸ ἕτερον αὐτῶν ἐνυπάρχει φύσει, ὡς τῆ γῆ τὸ λευκὸν καὶ τῷ πυρὶ τὸ θερμόν, καὶ οὕτως εἰσὶν ἐναντία τὸ λευκὸν καὶ μέλαν καὶ θερμόν καὶ ψυχρόν καὶ τὰ τοιαῦτα.
 f. 95^v Ἐξηπλωμένως δὲ ἐναντία λέγεται | ὡσπερ τὸ τέλειον καὶ ἀτελές, καὶ
 15 ὡσπερ ἡ στέρησις καὶ ἡ ἔξις. Κατὰ μὲν οὖν τὸν πρῶτον τρόπον ἡ οὐσία οὐκ ἔχει τι ἐναντίον, διότι δύο οὐσίας ἀδύνατον μάλιστα διεστάναι· ὅπου γὰρ ἐστὶν ἡ μάλιστα διάστασις, ἐκεῖ ἐστὶ καὶ ἡ μᾶλλον καὶ ἧττον διάστασις· ἐν δὲ τῇ οὐσίᾳ οὐκ ἔστι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· ὥστε οὐδὲ ἡ μᾶλλον καὶ ἧττον διάστασις· οὐδὲ ἡ μάλιστα διάστασις ἄρα· ὥστε οὐδὲ
 20 τὰ ἐναντία.

Ἔτι, ὅπου ἐστὶν ἡ τοιαύτη ἐναντιότης, ἐκεῖ ἐστὶ καὶ ἡ κίνησις, διότι ἡ κίνησις ἐστὶν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου εἰς τοῦναντίον. Ἄλλ' ἐν τῇ οὐσίᾳ οὐκ ἔστι κίνησις, διότι, ὡς ὁ Φιλόσοφος βούλεται ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Φυσικῶν, πρὸς τὴν οὐσίαν οὐκ ἔστι κίνησις, ἀλλὰ μεταβολὴ ἀδιαίρετος, ἧτις
 25 ἐστὶ γένεσις καὶ φθορά. Οὕτω μὲν οὖν ἡ οὐσία οὐκ ἔχει τι ἐναντίον, ἀλλ' ἐξηπλωμένως λαμβανομένου τοῦ ἐναντίου, ἔχει τι ἐναντίον ἢ οὐσία, ἐπειδὴ εὐρίσκεται ἐν αὐτῇ τὸ τέλειον καὶ τὸ ἀτελές, καὶ ἡ στέρησις καὶ ἡ ἔξις· ἐν γὰρ εἶδος ἐστὶν ἄλλου τελειότερον, διότι, κατὰ τὸν Φιλόσοφον ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικά, τὰ οὐσιώδη εἶδη εἰσὶν ὡσπερ ἀριθμοί, καὶ
 30 ὡσπερ ἀδύνατον δύο ἀριθμοὺς ἐπίσης ἀφεστάναι τῆς μονάδος, οὕτω καὶ δύο οὐσιώδη εἶδη ἀδύνατον ἐπίσης διεστάναι τῆς πρώτης αἰτίας, ἀλλὰ μᾶλλον δεῖ τὸ ἕτερον εἶναι μᾶλλον τέλειον τοῦ ἑτέρου τῇ πρὸς τὴν πρώτην αἰτίαν ἐγγύτητι.

Καὶ πάλιν· ἕκαστον εἶδος ἔχει συνεπινοουμένην ἑαυτῷ τὴν ἄλλου
 35 εἶδους στέρησιν, καὶ οὕτω τὰ ἀντιδιηρημένα εἶδη εἰσὶν ἐναντία, διότι εἰσὶν ἐναντίων διαφορῶν ἀρχαί· καὶ ἡ στέρησις γὰρ τρόπῳ τινὶ ἐναντίον ἐστὶ καὶ οὕτως ἀντίκειται τὸ ἔμψυχον καὶ ἄψυχον, καὶ τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον.

Πρὸς τὸ πρῶτον τοίνυν ῥητέον, ὅτι ὁ Φιλόσοφος λαμβάνει τότε τὴν

ἐναντιότητα ἐξηπλωμένως, ἥτις ἐστὶ μεταξὺ τῶν διαφορῶν τῶν γένος τι διαίρουσῶν, καὶ αὕτη ἢ ἐναντιότης ἐκτείνει ἑαυτὴν πρὸς τὴν ἐναντιότητα τὴν ἐξηπλωμένως νοουμένην, ὡς εἴρηται, ἥτις ἐστὶ κατὰ τὸ τέλειον καὶ ἀτελές, καὶ κατὰ τὴν στέρησιν καὶ τὴν ἔξιν.

Πρὸς τὸ δεύτερον. Τὰ γεννητὰ καὶ φθαρτὰ σώματα φθείρονται διὰ τὸ ἔχειν ἐναντίον, ὅπερ ἐστὶν αὐτοῖς ἐναντίον οὐ καθ' αὐτά, ἀλλὰ κατὰ τὰς | τοιάσδε διαθέσεις αὐτῶν· καὶ διὰ τοῦτό φημι, ὅτι οὐ πᾶν τὸ φθειρό- 1. 96
μενον ὑπὸ τοῦ ἐναντίου ἔχει ἐναντίον τι καθ' αὐτό· δύναται γάρ τι φθεί-
ρεσθαι ὑπὸ τοῦ ἐναντίου ἢ καθ' αὐτό, ἢ τῇ φθορᾷ τῶν διαθέσεων· οὐ γὰρ
τὸ τυχόν εἶδος ἐστὶν ἐν τῇ ψυχρόσει ἢ ὑλῃ, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς αὐτὸ διατεθει- 10
μένῃ, ἢ διὰ τὴν φθορὰν τῆς ἰδίας αἰτίας. Ὁ δὲ οὐρανὸς οὐδενὶ τρόπῳ
ἐστὶ δεκτικὸς τῶν πρώτων ἐναντίων, οἷον ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ξηροῦ καὶ
ὕγροῦ καὶ τῶν τοιούτων, οὐδὲ τῶν ἐπομένων αὐτοῖς, οἷον λευκότητος,
μελανίας καὶ τῶν ὁμοίων, ἀλλὰ μόνον τῆς κατὰ τὸ ποῦ διαφορᾶς ἐστὶ
δεκτικὸς· κινούμενος γὰρ τοπικῶς, ποικίλλεται κατὰ τὸ ποῦ, καὶ τοῦτο 15
οὐ καθ' ὅλον ἑαυτόν, ἀλλὰ κατὰ τὰ μέρη αὐτοῦ.

Πρὸς δὲ τὸ τρίτον ῥητέον, ὅτι τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ οὐκ ἐναντιοῦνται ἀληθῶς ὅσον πρὸς τὴν οὐσίαν, ἢ ὅσον πρὸς τὰ εἶδη οὐσιώδη, ἀλλ' ὅσον πρὸς τὴν θερμότητα καὶ τὴν ψυχρότητα, ἅπερ εἰσὶ συμβεβηκότα συμπεφυ-
κότα αὐτοῖς. 20

Δεύτερον, ζητεῖται περὶ τῆς πέμπτης ἰδιότητος· δοκεῖ γὰρ μὴ καλῶς λεγέσθαι· φησὶ γὰρ οὗτος αὐτὸς ἐν τοῖς Τοπικοῖς, ὅτι τὸ φῶς μᾶλλον ἐστὶ πῦρ τῆς φλογός· ἀλλὰ τὸ πῦρ ἐστὶν οὐσία· δέχεται ἄρα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς τοῦτο, ὅτι τὸ πῦρ οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ὅσον πρὸς τὴν οὐσίαν, ἀλλ' ὅσον πρὸς τινὰ ἐνέργειαν 25 αὐτοῦ, ἥτις ἐστὶ τὸ φωτίζειν καὶ καίειν καὶ θερμαίνειν, ὥσπερ δυνατὸν εἶπειν καὶ μᾶλλον ἐμψυχον τὸ ζῶον ἢ τὸ φυτόν, οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν δηλονότι, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐνεργείας· πλείους γὰρ ἐνεργεῖαι ἀποδίδονται τῇ αἰσθητικῇ ψυχῇ ἢ τῇ φυτικῇ, καὶ τῇ λογικῇ ἢ τῇ αἰσθητικῇ. Ἀλλ' ὅμως τοῦτο οὐ λέγεται ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, τὸ ἐν εἶδος εἶναι 30 τελειότερον ἑτέρου κατὰ τὰς ἐνεργείας, ἀλλὰ τὸ ἐν εἶδος εἶναι ἑτέρου τελειότερον κατὰ τὴν οὐσίαν, ἢ καὶ αὐτὸ ἑαυτοῦ εἶναι τελειότερον, καθό ἐστιν ὑπὸ βαθμῶ μᾶλλον καὶ ἥττον τελείῳ.

Τρίτον, ζητεῖται περὶ τῆς ἕκτης ἰδιότητος, καὶ δοκεῖ μὴ καλῶς λέ-
γέσθαι, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Φιλόσοφος τὰ οὐράνια σώματα δείκνυσι μὴ 35
κινεῖσθαι πρὸς τὰ ἐναντία εἶδη, καὶ οὕτως οὐ δοκεῖ δέχεσθαι ἐναντιότητα.

Ἔτι, τὸ πῦρ, θερμὸν ὄν, | οὐ δύναται ψυχθῆναι· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ 4. 96
τῶν ἄλλων· οὐκ ἄρα πᾶσα οὐσία ἐστὶ δεκτικὴ ἐναντιότητος.

Πρὸς τὸ πρῶτον τοίνυν ῥητέον ὅτι τὰ οὐράνια σώματα, κἄν μὴ κινῶνται πρὸς τὰ ἐναντία εἶδη, κινουῦνται μέντοι πρὸς τὸ ἐναντίον κείσθαι.

Πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ῥητέον, ὅτι τὸ συμβεβηκὸς ἐκεῖνο τῷ πυρὶ καὶ ἔσα εἰσὶν ἀχώριστα συμβεβηκότες δύνανται συντίθεσθαι τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ ὕλῃ καὶ ὡσανεὶ ἐνοῦσθαι, καὶ τότε δύνανται λέγεσθαι μὴ ἐνυπάρχειν εἰ μὴ ὡς ἐν αἰτίᾳ, ἅμα δὲ καὶ παρωνύμως εἰσὶν ἐν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο τὰ ἐναντία αὐτῶν οὐ δύνανται ποτε ἐνυπάρχειν τοῖς ὑποκειμένοις αὐτῶν.

Leçon IX.

De la quantité.

10

ΕΥΝΥΚΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ. ΠΕΡΙ ΠΟΣΟΥ.

Μετὰ τὴν τῆς οὐσίας κατηγορίαν ἀμέσως ἔπεται τὸ κεφάλαιον τὸ περὶ τῆς ποσότητος, ἧτις ἐστὶ δευτέρα κατηγορία τῶν τεσσάρων κατηγοριῶν αἱ εἰσὶν ὡσπερ αἰτίαι τῶν ἄλλων, ὡς προείρηται, καὶ ἔτι πρώτη τῶν κατηγοριῶν, κατ' ἄλλους, αἱ εἰσι συμβεβηκότες ἔσωθεν ἐπιόντα· αἱ γὰρ ἐξ 15 περὶ ὧν ὁ Φιλόσοφος οὐ διαλαμβάνει ἐν πλάτει εἰσι συμβεβηκότες ἔξωθεν ἐπιόντα.

Τίθησι δὲ μετὰ τὴν οὐσίαν τὴν ποσότητα δι' αἰτίας τρεῖς, κατὰ τὸν Βούτιον· μίαν μὲν, ὅτι πάντα τὰ ὄντα ἅμα τῷ εἶναι ἢ ἐν εἰσιν, ἢ πολλά, καὶ οὕτως ἅμα τῷ εἶναι εἰς τὸν ἀριθμὸν πίπτουσιν. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἀριθμὸς 20 ποσότης ἐστίν, αὐτίκα μετὰ τὴν οὐσίαν ἔπεται ἡ ποσότης. Δευτέραν δὲ αἰτίαν λέγει, ὅτι ἡ ποσότης ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν οὐσίαν κατὰ τινὰς ιδιότητας κοινὰς αὐτῶν, ὅλον τὸ μὴ ἔχειν ἐναντίον καὶ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, αἱ δὲ ἄλλαι κατηγορίαι οὐχί· καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὴν οὐσίαν ἀμέσως διορίζεται περὶ τῆς ποσότητος. Τρίτην αἰτίαν καὶ 25 ἀληθεστέραν λέγει, ὅτι πρὸς τὸ εἶναι τὸ σῶμα ἀναγκαίως ζητοῦνται αἱ τρεῖς διαστάσεις, μήκος δηλονότι, πλάτος καὶ βάθος, ὧν τὸ μὲν μήκος ἐστὶν ἀπὸ τῆς γραμμῆς, τὸ δὲ πλάτος ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας, τὸ δὲ βάθος ἀπὸ τοῦ σώματος καθὼς ἐστὶ τὸ σῶμα ποσότης· ὥστε πρὸς τὸ σῶμα ζητεῖται ἢ τε συνεχῆς ποσότης καὶ ἡ διωρισμένη· ἡ μὲν διωρισμένη, διότι f. 97 ζητεῖται | ὁ τρία ἀριθμὸς· ἡ δὲ συνεχῆς, διότι οὗτος ὁ τριαδικὸς ἀριθμὸς ἀριθμὸς ἐστὶ ποσῶν συνεχῶν. Ἐπεὶ τοίνυν ἡ ποσότης ζητεῖται ἀναγκαίως πρὸς τὴν οὐσίαν (ζητεῖται γὰρ πρὸς τὸ σῶμα καθὼς ἐστὶν οὐσία), ἀμέσως μετὰ τὴν οὐσίαν τάττεται. Ἡ δὲ ποιότης ἔπεται, ἐπεὶ, πρῶτον, ἐστὶ τὸ σῶμα, εἶτα λευκόν. Πρὸς δὲ τὸ εἶναι σῶμα ζητεῖται ἀναγκαίως ἡ ποσότης, 35 ὡς εἴρηται· ὥστε δεῖ μετὰ τὴν ποσότητα εἶναι τὴν ποιότητα, καὶ οὐ μετὰ